

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

גדר המקום שתחת הקורה ובין לחיים

(ח' ב') איבעיא להו, מהו להשתמש תחת הקורה?¹

רב ור' חייא ורבי יוחנן אמרו: מותר להשתמש תחת הקורה.

שמואל ורבי שמעון בר רבי, ור"ש בן לקיש אמרו: אסור להשתמש תחת הקורה.²

א"ר חסדא: הכל מודים (במבוי שאין בו קורה, והכשירו בלחי) בבין לחיים שאסור (להשתמש בין לחיים, כלומר, כנגד הלחי³).

(ט' א') תני ר' זכאי קמיה דרבי יוחנן: (השטח) בין לחיים ותחת הקורה, נידון ככרמלית (ואסור לטלטל שם). אמר ליה: פוק תני לברא (הברייתא משובשת, ומותר לטלטל שם).

(4) אמר אביי: מסתברא מילתיה דרבי יוחנן (שמותר) תחת הקורה. אבל בין לחיין (במבוי שאין שם קורה) אסור.

(2) ורבא אמר: בין לחיים נמי מותר (לרבי יוחנן, כדן מקום פטור⁴).

אמר אביי: מנא אמינא לה (שטלטול בין לחיים אסור)? דאמר רב חמא בר גוריא אמר רב: תוך הפתח (של מבוי) צריך לחי אחר להתירו (אע"פ שאין בו ד' על ד').

ורבא, התם דפתוח לכרמלית (ומצטרף לשטח שמחוצה לו, לשיעור ארבעה טפחים).

(ומקשה) אבל לרשות הרבים מאי, שרי? יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא!

(ומתרץ) אין! מצא מין את מינו וניעור (שגם בין לחיים הוא כרמלית, שאין בו שיעור).

שיטות הראשונים

טלטול במבוי בין לחיים: רי"ף, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ורא"ש, פסקו כרבא, שבין לחיים נמי מותר לטלטל⁵ (ודוקא כשפתוח לרשות הרבים). רז"ה, רי"ד, וריא"ז פסקו כאביי, שתחת הקורה מותר, ובין לחיים אסור⁶. והשו"ע⁷ פסק כרוב הראשונים.

1. אכל מבואות קאי (ולא רק על מבוי שקורתו באלכסון). רש"י.
2. ומבאר בגמרא ופליגי או בקורה משום היכר או מחיצה (וחודה הפנימי יורד וסותם, ואם משום מחיצה, נמצא תחת הקורה מחוץ למחיצה, ואסור), או בהיכר מלגיו או מלבר (ואם צריך היכר לאלו בפנים, וצד הפנימי הוא היכר, אסור להשתמש מהיכר ולחוץ), או בחודו הפנימי או החיצון יורד וסותם.
3. כי לחי, שיעורו אפילו משהו, ואם נתיר, יבואו להוציא לרשות הרבים. אבל קורה רחבה טפח, ואין לחוש. תוספות (ד"ה הכל מודים).
4. וגם בין לחיים, אפילו אם תחשבנו כמקום בפני עצמו, בטל לכאן ולכאן ומותר. ואביי, התם בגבוה שלושה (שניכר. אבל בין לחיים שאין מקומו ניכר, אם תתיר לטלטל שם, יבואו להחליף ולהוציא לרשות הרבים). ע"פ הגמרא.
5. מרש"י (ט' א', ד"ה בלבד) משמע שגם לבני רשות הרבים מותר לטלטל שם, ותמהו עליו תוספות רבינו פרץ, רשב"א, מאירי ועוד.
6. משום שאביי לטעמו, הסובר לחי משום מחיצה, והלכה כמותו ביע"ל קג"ם, וממילא גם כאן הלכה כמותו.
7. או"ח ססה.ד. ובב"י הביא דעת סמ"ג (עשין דרבנן סי' א) וסמ"ק (ס' רפב), שרק אם הקורה רחבה ארבעה, מותר לטלטל תחתיה, ודייק מהרשב"א דלא כדבריהם. וכן סתם בשו"ע. ובמשנ"ב (ס"ק כז) הכריע להקל (ראה שער הצינון ס"ק כב). מקורות - רמב"ם (הל' שבת יז,יא). רז"ה (ד"ה וזה שכתב; הו"ד ברשב"א ורא"ש). רמב"ן (מלחמות ה' על הרז"ה). רשב"א (ט' א', ד"ה ולעניין פסק). רא"ש (סי' ז). רי"ד (פסקיו). ריא"ז (פרק א' הל' א אות כ).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

כשכנגד לחיים רחב ד' על ד': כתבו תוספות, אור זרוע, ריטב"א, ומאירי, שגם לפי רבא אסור כשכנגד הלחי רחב ד' על ד'⁸. אך הרמב"ן כתב בדעת הרי"ף, שבכל מקרה מותר כשפתוח לרה"ר, וכן צידד הרשב"א. והשו"ע סתם בזה⁹.
טלטול תחת תחת הקורה כשפתוח המבוי לרמלית: דעת הרמב"ם והרשב"א, ששווה דין תחת הקורה, ובין לחיים, שכל שפתוח לרמלית, אסור¹⁰. ודעת הראב"ד שתחת הקורה אפילו פתוח לרמלית מותר¹¹. והשו"ע¹² פסק כרמב"ם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן סה)

ד. מתיר להשתמש תחת הקורה וכנגד הלחי. והני מלי, בפתוח לרשות הרבים, אבל בפתוח לרמלית, אסור בין תחת הקורה ובין כנגד הלחי, מפני שמצטרף לרמלית שאצלו, שמצא מין את מנו ונעור.

קורה על גבי יתדות

(ח' ב') בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא: נעץ שתי יתדות בשני כותלי מבוי מבחוץ, והניח קורה על גביהן (ונמצאת הקורה שעליהן בולטת ונמשכת לחוץ יותר מן הכתלים, ורק חודה הפנימי דבוק וסמוך לכותל), מהו?
אמר ליה: לדברי המתיר, אסור. לדברי האוסר, מותר¹³.

רבא אמר: לדברי האוסר, נמי אסור. בעינן קורה על גבי מבוי, וליכא.

(ט' א') איתיביה רב אדא בר מתנה לרבא: היתה קורתו משוכה או תלויה - פחות משלושה, אין צריך להביא קורה אחרת. שלושה, צריך להביא קורה אחרת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פחות מארבעה, אין צריך להביא קורה אחרת. ארבעה, צריך להביא קורה אחרת. מאי לאו, משוכה מבחוץ, ותלויה מבפנים!

(ומסיק) רב אשי אמר: משוכה והיא תלויה¹⁴. והיכי דמי? כגון שנעץ שתי יתדות עקומות (שרוחבן פחות מטפח¹⁵) על

8. לא אמר רבא אלא משום דכל שאין בו ד' על ד', לא חשיב למיהוי מקום באנפי נפשיה, ובטל הכא והכא כו', מודה רבא בשיש בו ד' על ד' דאסור להשתמש כנגדו, דכיון דחשיב הוי מקום באפי נפשיה. ריטב"א.

9. ובפשטות נראה שלא חילק בכך, וכהבנת הרמב"ן בדעת הרי"ף. מקורות - תוספות (ד"ה הכל מודים). או"ז (סי' קיד). ריטב"א (ד"ה ורבא). רמב"ן (מלחמות ה'). רשב"א (סוד"ה אבל מה שכתב הרב אלפסי). מאירי (ד"ה ולעיקר השמועה).

10. וכתב הרשב"א (עבוה"ק בית נתיבות שער א אות יא): "היתה רחבה ארבעה ובריאה, אפילו פתוח לרמלית, יראה לי שמותר להשתמש תחתיה, לפי שפי תקרה יורד וסותם, וחודה החיצון סותם".

11. וכתב הרא"ש (סי' י) שכן משמע מתוך דברי הרי"ף כדעת הראב"ד. והא דקאמר הני מילי דפתוח לרשות הרבים, אבל לרמלית מצא מין את מינו ונעור, קאי דוקא אבין לחיים. אבל הרב המגיד כתב (פי"ז, הי"א) שדעת הרי"ף כדעת הרמב"ם. וכתב הב"י (שסה, ד) שדקדוק דברי הרי"ף מוכיחים כמו שפירשם הרא"ש, עיי"ש.

12. או"ח שסה, ד. וכתב ביה"ל (ד"ה בין תחת הקורה): עיין במשנ"ב במה שכתבנו בשם האליה רבה ואבן העוזר דמסכימים לדינא לשיטת הראב"ד דמיקל תחת הקורה. שוב מצאתי בפרק קמא דשבת, דף ט', דמוכח שם מרש"י ותוספות והרא"ש דסוברין כשיטת הראב"ד. גם מצאתי במלחמות שם שסובר גם כן כהראב"ד. עיי"ש. עכ"ל. מקורות - רמב"ם וראב"ד (הל' שבת יז, יא).

13. לדברי האוסר להשתמש תחת הקורה בכל מבואות, דטעמא משום חודו הפנימי יורד וסותם, מתיר כאן להשתמש במבוי הזה אגב הך קורה שאינה על גבי מבוי, דכיון דחודו הפנימי סותם, נמצאת סתימת הקורה דבוקה לכתלים, וסתימה מעלייתא היא. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שני כותלי המבוי, שאין בגובהן שלושה ואין בעקמומיתן שלושה¹⁶ (והניח קורה עליהן, מותר). מהו דתימא או לבוד אמרינן או חבוט אמרינן, לכוד וחבוט לא אמרינן, קא משמע לך¹⁷.

שיטות הראשונים

בעינן קורה על גבי מבוי: פסקו רי"ף, רמב"ם, ורא"ש, כדעת רבא. ודלא כרב חסדא. וכן פסק השו"ע¹⁸.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן סג)

יד. עוד יש הכשר אחר למבוי הפרוץ ברוח רביעית, בקורה שנייחנה על ראש המבוי. וצריך שנייחנה על כותלי המבוי, אבל אם נעץ שתי יתדות אצל המבוי בחוץ, אפלו בסמוך לו, והניחם עליהם, פסול.
כה. נעץ שתי יתדות עקמות על שני כותלי המבוי, ועקמיותם נוטה לתוך המבוי, ונתן הקורה עליהם ואין ביתדות טפח שהוא שעור קורה להיות נחשבים כקורה, אם אינם גבוהים מכותלי המבוי שלשה ואין בנטינתן שלשה, כשרה שאנו רואים פאלו הם על כותלי המבוי וכאלו הקורה נוגעת במבוי; ואם יש בגבהן או בנטינתן שלשה, פסולה.

לחי הנראה מצד אחד

(ט' ב') **איתמר**, (לחי שהוא) נראה מבפנים ושוה מבחוץ (אינו בולט כלפי חוץ, ולעומדים מבחוץ נראה כהמשך המבוי), נידון משום לחי (ומתיר המבוי).

נראה מבחוץ ושוה מבפנים (שמבפנים נראה כהמשך המבוי), רבי חייא ורבי שמעון ברבי - (4) חד אמר: נידון משום לחי. (2) וחד אמר: אינו נידון משום לחי.

(י' א') (ומסיק) והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים - נידון משום לחי.

שיטות הראשונים

נראה מבחוץ ושוה מבפנים: רש"י פירש שמשך כל הלחי לחוץ וחודו הפנימי נכנס בכותלי המבוי¹⁹. והרא"ש כתב דכי

14. משום שתי רוחות לא איצטריכא ליה, דכיון דתנא משוכה מרוח אחת, הוא הדין משתי רוחות. אלא חדא קתני: משוכה והיא תלויה. שצרה היא מהגיע לכתלים; ועוד, שתלויה היא למעלה מגובה כותלי המבוי. רש"י.

15. דאם הם רחבות טפת, הרי הם כקורה עקומה שכשרה. על פי רש"י.

16. מלשון זו של הגמרא נראה שמדובר על יתדות בצורת ר"ש שיש להם גובה ועקמומית, וכן צייר רבנו חננאל בן שמואל.

17. דאמר חבוט רמי קורה על גבי מבוי, ואמר לבוד משתי רוחות. רא"ש (סי' יא) ונפסק בשו"ע (או"ח שסג,כה). וברי"ף ליתא.

18. או"ח שסג,יד. וכתב המשנ"ב (ס"ק נב) ואם נעץ שתי יתדות בקרקע סמוך לכותלי המבוי מזה ומזה מבחוץ, והניח הקורה עליהן, כשר מטעם לחי (וראה שעה"צ ס"ק לז). מקורות - רמב"ם (הל' שבת יז,כג).

19. ואינו נראה מבפנים, אלא דומה כמוסיף על אורך הכותל, אבל מבחוץ ניכר שאינו מכותל המבוי, שהרי נמשך להלאה מרחב הכותל. רש"י (ט' ב', ד"ה נראה מבחוץ). ועיין ב"י, שהבין בדברי רש"י שהכוונה שהלחי הוא יותר עבה מכל עובי כותל המבוי, ובכך הוא ניכר לעומדים אחורי המבוי. ורחב"ש וספר הנר (שהולכים כפירוש רש"י בדרך כלל) ציירו כדבריו. וב"ח הקשה עליו באריכות, והוכיח

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזה"ש
כ"ה אב תש"פ
מסכת: עירובין | פרק: א | דף: ט'

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

האי גוונא לא הוי אפילו נראה מבחוץ, כיון שאין נראה לצד חלל המבוי אלא לעומדים אחרי המבוי. אלא פירוש, כגון ששקוע הכותל מלפניו, שאין הכניסה נראית לעומדים במבוי אלא לעומדים ברשות הרבים. ואותה שקיעה חשיב לחי. והשו"ע²⁰ סתם דבריו. והרמ"א פסק כרא"ש.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

ט. בין שִׁנְרָאִית בְּלִיטָה הִלְחִי לְעוֹמְדִים בְּתוֹךְ הַמְּבוּי וְאִינָה נִרְאִית לְעוֹמְדִים בְּחוּץ, בֵּין שִׁנְרָאִית לְעוֹמְדִים בְּחוּץ נֶגְדַת חֲלָל הַמְּבוּי (תוס' וְהַרְא"ש פ"ק דְּעִרׁוּבִין) וְאִינָה נִרְאִית לְעוֹמְדִים בְּפָנִים, כְּשֶׁר.

מראשונים רבים דלא כהבנתו בדברי רש"י, אלא שלפי רש"י הלחי הוא יותר דק מעובי הכותל. ולפיו, המחלוקת בין רש"י לתוספות ורא"ש היא, האם כשהוא ממשיך את אורך כותל המבוי, הוא עומד בצד של חלל המבוי, או בצד השני של הכותל.
20. או"ח שסג, מקורות - רא"ש (סי' יא).